

INTERVJU potpredsjednik Odbora za vanjske poslove Europskog Parlamenta

ANDREJ PLENKOVIĆ

Bila bi povijesna nepravda da BiH bude na začelju zemalja JIE na putu prema EU

• Razgovarao: Dragan Bradvica
• dragan.bradvica@dnevni-list.ba

Andrej Plenković, istaknuti član HDZ-a Republike Hrvatske te potpredsjednik Odbora za vanjske poslove Europskog Parlamenta u intervjuu za Dnevni list govori o novom pristupu EU-a BiH, nužnosti reformi u našoj zemlji kao i predstojećim parlamentarnim izborima u Hrvatskoj. Smatra kako je najveća odgovornost za unaprjeđenje stanja u BiH prije svega na domaćim političkim i društvenim akterima. Uz to, napominje kako u EP kontinuirano ističe kako BiH jedino može postati funkcionalna zemlja, ako se poštuje ravnopravnost svih triju konstitutivnih naroda. Posebno se to odnosi na Hrvate kao najmalobrojniji narod čija su konstitutivna prava nerijetko bila povrijeđena. Samo ravnopravna (i cjelovita) BiH može ići prema EU. Naglašava i nužnost ustavne reforme, koja je preduvjet za sveobuhvatne institucionalne reforme u BiH.

Novi pristup EU-a BiH ponovno nam je otvorio vrata europske budućnosti. Jedan od inicijatora tog puta je upravo Hrvatska. Kako Vi gledate na novi pristup, i je li to zaista jedna od posljednjih šansi za "bolesnika zvanog BiH"?

- Podsjetio bih da je nakon poziva Europskog parlamenta u Rezoluciji o BiH iz veljače 2014. o potrebi novog pristupa politike EU prema BiH došlo do britansko-njemačke inicijative iz travnja 2014. Određene poticaje u tom smjeru davala je i hrvatska diplomacija. Konkretno pokazatelj novog pristupa je stupanje na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju 1. lipnja ove godine. Bitan je fokus na ekonomske i socijalne reforme, s ciljem promjene neodržive situacije da je BiH jedna od

gospodarski slabije razvijenih zemalja u Europi. A ključno je i ubrzanje europskog puta BiH nakon višegodišnje uvjetovanosti provedbe presude Europskog suda za ljudska prava u slučaju "Sejdić-Finci" i otvaranje mogućnosti za podnošenje zahtjeva za članstvo BiH u EU. Komplementarna je novom pristupu prema BiH i upravo održana Bečka konferencija kao nastavak prošle godine započetog berlinskog procesa kojim se želi podržati gospodarski i socijalni napredak u zemljama regije, ali i raspraviti ključna pitanja imigrantske krize u Europi, dogovoriti strateški projekti infrastrukturnog i komunikacijskog povezivanja te nastavak procesa pomirenja.

Uvažavajući lanjske napore Njemačke, ovogodišnje Austrije i dogodine Francuske, smatram da u okolnostima kada unutar EP aktivno tražimo načine da potaknemo nastavak procesa proširenja EU, treba reći da je aktualni format dijaloga EU i zemalja JIE na najvišoj razini ipak samo djelomičan supstitut za pravi strukturirani multilateralni dijalog koji se nakon Samita u Zagrebu 2000. i Solunu 2003. nije nastavio u predviđenoj dinamici. Stoga predlažem da se sa zemljama u procesu proširenja EU vodi intenzivniji i sveobuhvatni dijalog, pogoto-

Izborni zakon

Činjenica je da postojeće uređenje ne jamči da u budućnosti nije moguć novi izborni inženjering nad najmalobrojnijim narodom. Zato je dobro ustrajati na reformi Izbornog zakona koja treba trajno omogućiti da jedan narod može drugome birati predstavnike.

vo kad on istodobno postoji sa zemljama Istočnog partnerstva u intervalima od cca 18 mjeseci. Na političkom spektru desnog centra, ali čini mi se i šire, u Hrvatskoj postoji čvrsta namjera da BiH bude jedan od ključnih vanjskopolitičkih prioriteta.

Zato smo u Europskom parlamentu protekle dvije godine nastojali držati BiH visoko na dnevnom redu i prilikom rasprava ne dopustiti da pesimizam određenih europskih krugova prema napretku BiH prevlada. Novi pristup poticajan je za vlasti u BiH, od kojih se sada očekuje odgovornost i djelotvornost.

Kao članica Unije i prijateljska zemlja, Hrvatska je zaista učinila mnogo za bh. građane, možda i više nego njeni političari. Smatrate li kako bh. političari usprkos brojnim svađama, neslaganjima i dijametralno

različitim gledištima na budućnost BiH ipak neće propustiti ovu šansu?

- Odgovornost za unaprjeđenje stanja u BiH je prije svega na domaćim političkim i društvenim akterima. Nedavno usvojena Reformska agenda Vijeća ministara, entitetskih i županijskih vlada sadrži potrebne reforme javne uprave, radnog zakonodavstva, poreznog i pravosudnog sustava te mjere za borbu protiv korupcije, što je preduvjet za stvaranje boljeg poslovnog ozračja i ekonomski održive zemlje. Uz uspostavljene koordinacijske mehanizme, sada je na svim političkim akterima da zadrže početni konsenzus i planirane europski orijentirane reforme provedu u stvarnosti.

Zbog političke stabilnosti, izuzetno je bitno da se nakon krize vlasti u Federaciji oformi stabilna većina, koja će biti u stanju usvajati zakone i donositi odluke. Ohrabrujuće su i prve reakcije posebnog predstavnika EU u BiH Wigemarka, koji je dobro procijenio da se provedbom europskih reformi BiH stvarno opredjeljuje za članstvo u EU. Podršku su zajedničkom izjavom iskazali i Visoka predstavnica Mogherini te povjerenik za europsko susjedstvo Hahn, koji su uložili velike napore u realizaciju novog pristupa. Stavimo li to u kontekst i nedavnu posjetu njemačke kancelarke Merkel BiH, dolaska pape Franje u Sarajevo u lipnju te sudjelovanja bivšeg američkog predsjednika Clintona na komemoraciji za 20. obljetnicu genocida u Srebrenici, primjećujemo da je trenutačna međunarodna atmosfera afirmativna i poticajna za BiH. Bila bi povijesna nepravda da BiH bude na začelju zemalja jugoistoka Europe na putu prema EU. Stoga je najveći zagovornik europskog puta BiH upravo Hrvatska, koja će pomoći i u provedbi reformi. U EP kontinuirano

Hrvati

U EP kontinuirano ističemo da BiH jedino može postati funkcionalna zemlja ako se poštuje ravnopravnost svih triju konstitutivnih naroda. Posebno se to odnosi na Hrvate kao najmalobrojniji narod čija su konstitutivna prava nerijetko bila povrijeđena. Samo ravnopravna (i cjelovita) BiH može ići prema EU

Novi Ustav

Istodobno smatram kako je konsenzusom potrebno doći i do rješenja za novi Ustav koji će biti prihvatljiv svima i na taj način osigurati da BiH ostane na svom europskom putu odnosno putu ka članstvu u EU. No, ono što je isto tako potrebno istaknuti je kako BiH mora sama odlučiti želi li doista sutra postati članicom EU te sukladno tome i provesti nužne reforme

Dogovor

Bitno je naglasiti da nitko, "izvana" ne treba određivati reorganizaciju BiH, već se predstavnici triju naroda i drugi akteri trebaju sami dogovoriti. Načelni prijedlog HDZ-a BiH o uvođenju četiri federalne jedinice i distrikta Sarajeva kao glavnog grada ide u smjeru stvaranja učinkovitije i gospodarski održivije zemlje

Tradicionalna trgovina

Jedan od sporova koji je još uvijek aktualan između Hrvatske i BiH je pitanje tzv. tradicionalne trgovine. Kako gledate na to i u kojoj mjeri to može utjecati na europski put BiH?

- U vrlo poticajnoj Rezoluciji Europskog parlamenta o napretku BiH iz travnja ove godine, pozvali smo BiH da se Protokolom na SSP-a uzme u obzir pristupanje Hrvatske Europskoj uniji i omogućiti zadržavanje tradicionalne trgovine. Svjedoci smo kako su u BiH prisutna određena protivljenja zbog straha od financijskih gubitaka i zaštite interesa vlastitih proizvođača. Postoji uhodana procedura prilagodbe SSP-a koja je prihvaćena od strane svih drugih zemalja u susjedstvu RH. Stoga apeliram i na iznalaženje rješenja u što skorijem razdoblju i ovog otvorenog pitanja.

“

Smatram kako su političke stranke u BiH svjesne odgovornosti za budućnost zemlje koja, već dulje vrijeme stoji na svojevrsnom raskrižju te da realno procjenjuju moguća rješenja za specifičnosti BiH, navodi Plenković

Vašem mišljenju, jesu li upravo ovo ili neke druge stvari, te “kočnice” i hoćemo li ih u nekom razumnom razdoblju uspjeti prevladati?

- Poteškoća ne nedostaje. No, uz ranije navedene reforme, dodao bih nužnost ustavne reforme, koja je preduvjet za sveobuhvatne institucionalne reforme u BiH. Smatram kako su političke stranke u BiH svjesne odgovornosti za budućnost zemlje koja već dulje vrijeme stoji na svojevrsnom raskrižju te da realno procjenjuju moguća rješenja za specifičnosti BiH.

U tom smislu pozdravljam nedavno usvojenu Reformsku agendu za BiH kojom BiH pokazuje odlučnost i važan korak unaprijed ka ekonomskom oporavku i socijalnoj stabilnosti. Istodobno smatram kako je konsenzusom potrebno doći i do rješenja za novi Ustav koji će biti prihvatljiv svima i na taj način osigurati da BiH ostane na svom europskom putu odnosno putu ka članstvu u EU. No, ono što je isto tako potrebno istaknuti je kako BiH mora sama odlučiti želi li doista sutra postati članicom EU te sukladno tome i provesti nužne reforme.

Još uvijek nisu riješeni određeni granični sporovi između dvije zemlje. Očekujete li da i to pitanje uskoro dođe na dnevni red i hoće li sve proći bez problema?

- Hrvatska bi zajedno sa svojim susjedima u sljedećim godinama trebala naći prihvatljiva rješenja za definiranje granice tamo gdje je ona sporna. S BiH postoji Sporazum o granici iz 1999. koji međutim nije ratificiran ni u Zagrebu ni u Sarajevu, zbog poznatih razloga. Vjerujem da će se iduća hrvatska Vlada ozbiljnije angažirati na tom pitanju.

Hrvatski parlamentarci u Europskom parlamentu mnogo su učinili i na promicanju pune i istinske jednakopravnosti Hrvata s druga dva konstitutivna naroda u BiH. Međutim, iako se nakon općih izbora 2014. nije ponovila situacija da legitimni predstavnici Hrvata budu izbačeni iz vlasti, pravih pomaka po ovom pitanju nema. Izmjene Izbornog zakona, eventualna teritorijalna reorganizacija zemlje na četiri ili više regija je “na čekanju”, izmjene Ustava također. Kako Vi gledate na sve to?

- Bilo bi nezamislivo voditi razgovore o budućnosti BiH da Hrvati ni nakon osam godina na posljednjim općim izborima nisu dobili legitimnog predstavnika u Predsjedništvu BiH. No, činjenica je da postojeće uređenje ne jamči da u budućnosti nije moguće novi izborni inženjering nad najmalobrojnijim narodom. Zato je dobro ustrajati na reformi Izbornog zakona koja treba trajno onemogućiti da jedan narod može drugome birati predstavnike.

Krajem godine obilježit će se 20 godina od Daytonsko-pariskog okvirnog mirovnog sporazuma, koji je doveo do primirja i suživota triju naroda. Cjelovita transformacija Daytonu u uređenje BiH kao učinkovite i moderne europske zemlje nije zaživjelo, a ponekad je išlo i na štetu Hrvata. Sada

Nestabilnosti na Balkanu

I za kraj, nažalost tijekom ove godine imali smo niz incidenata u regiji – terorističke napade u Zvorniku u BiH i Kumanovu u Makedoniji, napad na premijera Srbije Aleksandra Vučića, “sukobi” Srbije i Hrvatske oko Oluje, ... Koliko sve to može utjecati na pojačanu nestabilnost u regiji zapadnog Balkana?

- Ne vjerujem da je takav scenarij izgledan, ali u regiji pa tako i u Bosni i Hercegovini nikako ne bi trebalo podcjenjivati stalno prisutnu opasnost tinjajućih neriješenih institucionalnih pitanja, pojačanu zastojem u približavanju EU te teškom ekonomskom i socijalnom situacijom. Važno se suočiti i spriječiti odlaske državljana BiH na ratišta u Irak i Siriju kao zabrinjavajući fenomen koji je nažalost prisutan i u nizu članica EU. U rezolucijama EP vrlo jasno smo osudili terorističke napade u Zvorniku i Kumanovu te se založili za deblokadu europskog puta Makedonije. Ujedno snažno smo se usprotivili secesionističkim najavama o mogućem referendumu u RS-u koji je suprotan Daytonu i prijeti stabilnosti BiH. Glede pokušaja povijesnog revizionizma koji dolaze iz Beograda, rekao sam da je nizom operacija Hrvatske

vojske 1994. i 1995. koje su kulminirale Olujom u potpunosti preokrenut tijekom rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Spriječen je izgledan novi masakr u Bihaću. Poražena je Miloševićeva politika koju su provodili Martić, Karadžić i Mladić, a sva četvorica kasnije su bila optužena pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju u Haagu. Hrvatska, koja potiče povratak svih svojih građana, obilježava 5. kolovoza Dan pobjede i domovinske zahvalnosti te Dan hrvatskih branitelja kako bi se prisjetila žrtava te odala počast braniteljima koji su osigurali slobodu i mir. Sve žrtve zaslužuju počast i poštovanje pa naravno i civilne žrtve nakon Oluje. Međutim, dvadeset godina kasnije, moramo biti oprezni i ukazati Beogradu na ozbiljne prepreke pomirbi koje proizlaze iz pokušaja zataškavanja propale politike „Velike Srbije“ revizijom događaja iz razdoblja devedesetih. Ukoliko su članstvo u Europskoj uniji, provedba reformi i razvoj dobrosusjedskih odnosa, zaista stvarni prioriteti Beograda, tada je ključno da društvo u Srbiji dovrši proces katarze te da prihvati istinu o agresivnoj ulozi Miloševićevog režima. Jasno izražavanje žaljenja i isprika, preduvjeti su za oprost i trajno pomirenje sa susjedima.

BiH i bh. Hrvatima i na koji način?

- Dobro je da se aktualna vlast u RH sve više približava stajalištima HDZ-a glede strateških odrednica hrvatske vanjske politike prema BiH. Mandat hrvatskih zastupnika u EP djelom je legitimiran i glasovima državljana Bosne i Hercegovine, koji su i hrvatski državljani, u oba ciklusa izbora za Europski parlament.

Nažalost proces glasovanja se odvijao u tehnički neprimjerenom i ograničenom opsegu te će naša koalicija insistirati da se ubuduće zajamči svim hrvatskim državljanima izvan Hrvatske da iskoriste svoje biračko pravo, a ne da glasanje bude limitirano samo na gradove u kojima su sjedišta veleposlanstva i konzularnih ureda. U svom radu ukazujemo na poboljšanja kako bi BiH što brže išla prema EU. Na to smo se obvezali i u našem izbornom programu, a u više navrata smo posjetili BiH. Dugogodišnja suradnja i uzajamna podrška sestrinskih stranaka HDZ-a i HDZ BiH, ali i suradnja s drugim strankama okupljenim u HNS-u te našim partnerima u okviru EPP-a, nije se samo odnosila na ostvarivanje konstitutivnih prava Hrvata u BiH, nego i na traženje modela koji će osigurati prosperitet.

Međutim kad HDZ zajedno s koalicijskim partnerima preuzme odgovornost za vođenje države, siguran sam da će politika prema BiH i Hrvatima u BiH biti angažiranija i učinkovitija, a na brojnim projektima, idejama i mjerama potpore intenzivno radi HDZ-ov Odbor za Hrvate u BiH. Želimo više sredstava alociranih za Hrvate u BiH, od onih s kojima trenutačno raspolaže Ured za Hrvate izvan RH.

no ističemo da BiH jedino može postati funkcionalna zemlja, ako se poštuje ravnopravnost svih triju konstitutivnih naroda. Posebno se to odnosi na Hrvate kao najmalobrojniji narod čija su konstitutivna prava nerijetko bila povrijeđena. Samo ravnopravna (i cjelovita) BiH može ići prema EU.

Više je nego jasno kako ovakva kakva je danas BiH nikada neće postati članica Unije. Razgranata korupcija i organizirani kriminal, poluprotektorat OHR-a, nemogućnost ustavnih promjena, izostanak implementacije presude “Sejdić i Finci” samo su neke od “kočnica” na tom putu. Prema